

This eChok volume of
Genesis ~ Volume 1

Dedicated in loving memory of
**Joseph and Adele
Mizrahi ל"ה**

by their son ~ David

and in memory of

Arthur Sulcov ל"ה

*by his loving wife Esther
and children ~ Robert and Sherry*

In memory of
**Jacob and Mary
Hidary**

By their Children

יכון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 1 דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

ט אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים
 זכאי שלים הוה בדרוהי
 בדתלתא דיני הליך נח:
 היתה בדרתיו את האלהים התהלך נח:

(9) These are the progeny of Noah: Noah was a perfect righteous man in his generations; Noah went with God.

RASHI

רש"י

(9) **These are the progeny of Noah: Noah was a [perfect] righteous man** —

Since Scripture mentions Noah, it now recounts his praiseworthiness, as the verse says (Proverbs 10:7), “The remembrance of a righteous person is for a blessing.” (Bereishit Rabbah 49:1) Another explanation: [Since immediately after stating “These are the progeny of Noah,” instead of enumerating his offspring, Scripture recounts his righteousness,] this teaches us that the main progeny of the righteous are [their] good deeds (Bereishit Rabbah 30:6). [A

perfect righteous man] in his generations — *Some of our Rabbis explain this [phrase inserted here] to [imply Noah's] praiseworthiness [namely, in his generations, among evil people, he retained his righteousness, so], how much more righteous would he have been had he lived in a generation of righteous people?! While there are some Rabbis who explain this to [imply Noah's] discredit: [Only] relative to “his generations” was Noah considered righteous, but had he lived in the generation of Avraham, he would have been considered insignificant (Sanhedrin 108a). **Noach went with God** — But concerning Avraham, Scripture says (Genesis 24:40), “[The Lord] before whom I went.” [While Noah went with God, Avraham went before Him, as it were, because] Noah needed assistance [from God] to uphold him [in his righteousness], whereas Avraham strengthened himself and maintained his righteousness of his own accord (Bereishit Rabbah 30:10). **התהלך** — [This same word can actually be in the future tense or in the past tense. Here,] the word is in the past tense. [And why is there a dageish, a dot of emphasis, in the ל?] For this is the usage of a ל in the “heavy” (כבד) form of a verb [i.e., in the intensive (pi-el) or reflexive (hitpa-el) conjugations, the middle letter of the root, in this case the ל of הלך, has a dageish in it]. [This word, התהלך, is in the reflexive form, a form which] can be used to mean future tense or past tense, by the very same word. [For example, in the verse] (Genesis 13:17), “Arise! Go around (התהלך) [the Land]”*

(ט) אלה תולדת נח נח איש צדיק. הואיל והזכירו, ספר בשבחו, שנאמר: “זכר צדיק, לברכה.” דבר אחר: ללמדך שעקר תולדותיהם של צדיקים, מעשים טובים: בדרתיו. יש מרבוינו דורשים אותו לשבח, כל שבן שאלו היה בודר צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בודרו של אברהם, לא היה נחשב לכלום: את האלהים התהלך נח. ובאברהם הוא אומר: התהלך לפני, נח היה צריך סעד לתמכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו: התהלך. לשון עבר, וזהו שמושו של לשון, בלשון כבד משמשת להבא ולשעבר בלשון אחר:

י ואוליד נח תלתא בנין ית
 שם ית חם וית יפת:
 יא ואתחבלת ארעא קדם יי
 ואתמליאת ארעא חטופין:
 יב וחזא יי ית ארעא והא
 אתחבלת ארי חבילו כל בסרא
 אנש ית ארחה על ארעא:
 יג ואמר יי לנח קצא דכל
 בסרא עלת לקדמי ארי
 ואתמליאת ארעא חטופין מן

י ויולד נח שלשה בנים את-שם את-חם
 ואת-יפת: יא ותשחת הארץ לפני האלהים
 ותמלא הארץ חמס: יב וירא אלהים את-
 הארץ והנה נשחתה פי-השחית כל-בשר
 את-דרךו על-הארץ: יג ויאמר אלהים
 לנח קץ כל-בשר בא לפני כפי-מלאה

(10) And Noach produced three sons: Sheim, Cham and Yefet. (11) Now the world had become perverted before God, and the world was filled with robbery. (12) And God saw the world and beheld that it was perverted, for all flesh had perverted its way upon the earth. (13) And God said to Noach, The end of all flesh has come before Me, for the earth is filled with robbery because of them;

RASHI

רש"י

[the word (התהלך)] is in the future tense [because the command form refers to some action to be performed in the future]; while (in our verse), "Noach went (התהלך)" [the same word] is in the past tense. [Similarly, in the verse] (I Samuel 12:19), "Pray (התפלל) for your servants" [the word (התפלל) is in the command form, which is equivalent to being in the] future tense [as above]; while [in the verse] (I Kings 8:42), "when he will come and will pray (והתפלל) towards this House"

[the word (התפלל) is actually in the past tense — it is just that the letter ם as a prefix [known as the "vav conversive,"] converts the tense to become future [and so we see another example of the same word in the reflexive form (hitpa-el) which can be used as the past tense or the future tense]. (11) ותשחת — [This term] denotes immorality and idolatry, as in the verse [which refers to idolatry] (Deuteronomy 4:16), "Lest you corrupt yourselves (תשחתו)," and (in our next verse) [referring to immorality], "for all flesh had perverted (השחית)" (Sanhedrin 57a). ותמלא חמס — [In Scripture, the term חמס means] robbery. (12) For all flesh had perverted [its way] — Even livestock, wild animals and birds cohabited with creatures that were not from their own species (Bereishit Rabbah 28:8). (13) The end of all flesh — Wherever one finds sexual immorality and idolatry, turmoil comes upon the world [if it is

קום התהלך, להבא, התהלך נח, לשעבר, התפלל בעד עבדיך, להבא, ובא והתפלל אל הבית הזה, לשון עבר, אלא שהיו"ו שבראשו הפכו להבא: (יא) ותשחת. לשון ערוה ועבודת אלילים, כמו: "פן תשחיתו": (דברים ד) "כי השחית כל בשר את דרכו", (פסוק יב, סנהדרין נז). ותמלא הארץ חמס. גזל וספרים אחרים שנאמר: "ומן החמס אשר בכפיהם": (יב) כי השחית כל בשר. אפלו בהמה, חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן: (יג) קץ כל-בשר. כל מקום שאתה מוצא זנות ועבודת

קדם עֹבְדֵיהוֹן בִּישׂאָ וְהָא
אֲנָא מִחֲבִלְהוֹן עִם אַרְעָא:
יֵד עֵיבֵד לָךְ תְּבוּתָא דְאַעִין
דְּקִדְרוּם מְדוּרִין תַּעֲבֵד יֵת
תְּבוּתָא וְתַחֲפִי יֵתָה מְגוֹ
וּמְבָרָא בְּכַפְרָא:

הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מִשְׁחִיתֶם אֶת־
הָאָרֶץ: יֵד עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי־גֹפֶר קָנִים
תַּעֲשֵׂה אֶת־הַתֵּבָה וְכִפְרָתָהּ אֶתָּה מִבַּיִת
וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר:

and so, I shall destroy them from the earth. (14) Make an ark of gopher wood for yourself; make the ark with compartments, and cover it on the inside and the outside with tar.

RASHI

deserving of punishment, this turmoil usually] killing good people [along with] evil people [even though in the case of the Flood, only the evil were killed] (Bereishit Rabbah 26:5). **[The end of all flesh has come before Me,] for the earth is filled with robbery** — *[Although the generation was guilty of immorality and idolatry, nevertheless,] their sentence [of annihilation by the Flood] was sealed exclusively because of robbery (Sanhedrin 108a).* — **את הארץ** — *[This expression is] the same as הארץ מן, “from the earth.” Other examples similar to this [where את means “from”] are: (Exodus 9:29) כצאתי את העיר, [which is equivalent to את העיר — “when I go out] from the city,” and (I Kings 15:23) חלה את רגליו — “he was sick] from his feet.” Another explanation of את הארץ is: עם הארץ — “with the earth.” [This means that in addition to the creatures destroyed by the Flood,] also three tefachim [handbreadths] depth of topsoil were dissolved and defaced [by the Flood waters; thus our verse has the meaning, “I shall destroy them together with the earth”] (Bereishit Rabbah 31:7). **(14) Make an ark ... for yourself** — *There are numerous ways available to God to bring about relief and rescue: why, then, did God trouble Noah with this construction [of the ark]? In order that the people of the generation of the Flood would see Noah occupied with [building] it for 120 years, [during which time they would have ample opportunity] to ask him, “What do you need this for?” He could then say to them, “The Holy One, Blessed is He, is [soon] to bring a Flood to the world,” and [in this way,] maybe they would repent [of their sins, and thereby revoke the decree] (Sanhedrin 108b).* **גפר (גפר) wood** — *This is its name. And why [was the ark to be made from wood] of this kind? Because of the [hot] sulfur (גפריית) [that caused the Flood waters to boil], through which the people**

רש"י

אֲלֵלִים, אֲנִדְרוּלוּמוּסְיָא בְּאֵה לְעוֹלָם וְהוֹרְגַת טוֹבִים וְרָעִים: בִּי־מְלָאָה הָאָרֶץ חָמָס. לֹא נִחַתָם גְּזֵר דִּינָם, אֲלֵא עַל הַגּוֹל: אֶת־הָאָרֶץ. כְּמוֹ מִן הָאָרֶץ, וְדוּמָה לֹא: “כִּצְאָתִי אֶת הָעִיר,” מִן הָעִיר, חָלָה אֶת רַגְלָיו, מִן רַגְלָיו. דְּבַר אַחֵר: “אֶת הָאָרֶץ,” עִם הָאָרֶץ, שְׂאֵף ג’ טְפָחִים שֶׁל עֵמֶק הַמַּחְרָשָׁה נִמְדָחוּ וְנִטְשָׁטְשׁוּ: (יֵד) עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת. הֲרֵבָה רוּחַ וְהִצְלָה לְפָנָיו, וְלָמָּה הִטְרִיחוּ בְּבָנָן זֶה? כְּדֵי שִׁירְאוּהוּ אֲנָשֵׁי דוֹר הַמְּבוּבָל עוֹסֵק בָּהּ ק”כ שָׁנָה וְשׂוֹאֲלִין אוֹתוֹ: מַה זֹאת לָךְ? וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם: עֲתִיד הַקְדוּשׁ, בְּרוּךְ הוּא, לְהִבְיֵא מְבוּבָל לְעוֹלָם, אוֹלֵי יֵשׁוּבוּ: עֲצֵי־גֹפֶר. כִּךְ שְׂמוֹ, וְלָמָּה מִמִּין זֶה? עַל שֵׁם גְּפְרִית שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם לְהִמָּחוֹת בּוֹ:

RASHI

were decreed to be wiped out. קנים — meaning separated “compartments” for every [kind of] livestock and wild animal. ופת in the Aramaic language [and means “tar”].

And we find in the Gemara (Shabbat 67a) the word כופרא [meaning “tar” and resembling

our word כפר]. In the case of the ark of Moshe [which held him on the river when he was a baby (see Exodus 2:3)], since the waters were calm, it was sufficient for the ark to be covered on the inside with merely clay while [only] on the outside it was covered with tar; another reason [for Moshe's ark not having been covered with tar on the inside] was in order that this righteous person [Moshe] would not be subjected to the foul odor of tar. However, here [in the case of the Flood], because of the strong force of the waters, [it was necessary for Noah's ark to be] tarred on the inside as well as on the outside (Sotah 12a).

קנים. מדורים מדורים, לכל בהמה וזיה: בכפר. ופת בלשון ארמי, ומצינו בגמרא כפרא בתבתו של משה, על ידי שהיו המים תשים, דיה בחמר מבפנים ופת מבחוץ, ועוד כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע של ופת, אבל כאן מפני חזק המים, ופתה מבית ומבחוץ:

PROPHETS Isaiah 52-53

נביאים ישעיהו פרק נב-נג

יג הא יצלח עבדי משיחא ירום ויסגי ויתקוף לחדא: יד כמה דסברו ליה בית ישראל יומין סגיאין דהוה חשיד ביני עממיא חוניהון וזיהון מבני אנשא: טו כן יבדר עממין

סגיאין עלוהי ישתקון מלכין ישוון ידיון על פומיהון ארי דלא אשתעיארו להון חזו ודלא שמעו (13) Behold, My servant shall prosper; he shall be exalted and lifted up, and he shall be very high. (14) As many wondered about you, “How marred his appearance is from that of a man, and his features from that of people.” (15) So shall he cast down many nations; kings shall shut their mouths because of him, for, what had not been told them they saw, and [at] what they had not heard

יג הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד: יד כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם: טו כן ינה גוים רבים עליו יקפצו מלכים פיהם כי אשר לא ספר להם

RASHI

(13) **Behold** — at the end of days. ישכיל — shall prosper. **My servant** — Yaakov, i.e., the righteous among him. (14) **As many wondered** — about them, when they saw them in their humble state, and said to one another, “How marred is his [Israel's] appearance from that of man!” **And his features** — are darker than those of other people. (15) כן יזה — so shall he cast down. יקפצו — They

(יג) הנה. באחרית הימים: ישכיל. יצלית: עבדי. יקב צדיקים שבו: (יד) כאשר שממו. תמהו בראותם שפלותם ואמרו כמה משחת מאיש מראהו: ותארו. חשוף משאר בני אדם: (טו) כן ינה.

רש"י

רְאוּ וְאֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ הַתְּבוֹנְנִים: א מִי הָאֱמִין לְשִׁמְעַתְנוּ וְזָרַע יְדוּהָ עַל־מִי נִגְלָתָה: ב וַיַּעַל כַּיּוֹנֵק לְפָנָיו וְכִשְׂרָשׁ מֵאֶרֶץ צִיָּה לֹא־תֵאָר לּוֹ וְלֹא הִדָּר וְנִרְאָהוּ וְלֹא־מֵרָאָה וְנִחְמְדָהוּ: ג נִבְזָה וְחָדַל אִישִׁים אִישׁ מְכַאֲבוֹת וַיְדוּעַ חֲלִי וְכִמְסִתָּר פָּנִים מִמֶּנּוּ נִבְזָה וְלֹא חֲשַׁבְנָהוּ:

אמתיה אימת הדיוט ויהי ויו קודשא זיויה דכל דיחזיניה יסתפל ביה: ג בכך יהי לבוסין ויפסק יקר כל מלכותא יהון חלשין ודוון הא כאנש כיבין ומזמן למרעין וכמא דהות מסלקא אפי שכינתא מננא בסירין ולא חשיבין:

they gazed. **53** (1) Who would have believed our report, and upon whom was the arm of the Lord revealed? (2) And he came up like a sapling before it, and like a root from dry ground, he had neither form nor comeliness; and we saw him that he had no appearance. Now shall we desire him? (3) Despised and rejected by men, a man of pains and accustomed to illness, and as one who hides his face from us, despised and we held him of no account.

RASHI

shall shut their mouths. For — honor, what had not been told them, concerning any man, they saw in him. התבוננו — They gazed.

53 (1) **Who would have believed** — *So will the nations say to one another.* (2) **And he came up** — *This people.* כיונק — *like a sapling.* **And like a root** — *He came up from dry land.* **And we saw him** — *from*

the beginning without an appearance, how could we desire him? (3) **Accustomed to illness** — *broken by diseases.* **And as one who hides his face from us** — *Because of their intense shame and humility, they were as one who hides his face.*

רש"י

יזרק: יקפצו. יסגרו פיהם: פי. כבודו אשר לא ספר להם על שום אדם ראוי בו: התבוננו. הסתכלו: (א) מי האמין. בן יאמרו איש אל רעהו: (ב) ויעל. העם הזה. כיונק. מיונקות האילנות: וכשרש. עלה מארץ ציה: ונראהו. מתחלה באין מראה ואיך נחמדהו: (ג) וידוע חלי. נשבר בחלאים: וכמסתר פנים ממנו. מרב בשתם ושלוחתם היו כמסתירים פניהם:

Writings Mishlei 1

כתובים משלי פרק א

כז **נבא כשואה** | (קרי כשואה) **פחדכם ואידכם כסופה** כז **כד ייתי בשליא דלוחיכון**

(27) When your dread comes as a storm, and your calamity comes on as a

RASHI

רש"י

(כז) **כשואה**. בענן העולה פתאם: (כח) **ישחרנני**. בקשוני: (לב) **משובת**. אשר לבם שובב:

(32) **משובת** — *Their waywardness.*

וּתְבָרְכֶן כַּעֲלֹלָא יִתִּי כַד
תִּיתָא עֲלִיכוּן עֲקָתָא וְשִׁנּוּקָא:
כח הִידִין יְקֻרְנִי וְלֹא אֶעֱנֶה
נְקֻרִין וְלֹא תִשְׁכַּחְנִנִי: כט עַל
דְּסָנּוּי דִּיעֲתָא וְדַחֲלִיתִיה
דְּאֵלֵהָא לֹא אֲתַרְעוּ: ל לֹא צְבוּ
בְתַרְעִיתִי וְאַשְׁלִיאוּ לִי
מִכְסֻנוֹתִי: לא וְאֶכְלוּ מִן פְּרִי
דְּאֲרַחֲתֵהוֹן וּמִמְלַפְיֵהוֹן

יֵאתָה בְּבֹא עֲלֵיכֶם צָרָה וְצוּקָה: כח אִז יִקְרָאנִי
וְלֹא אֶעֱנֶה לְשַׁחֲרַנִּי וְלֹא יִמְצָאנִי: כט תַּחַת כִּי־
שָׁנְאוּ דַעַת וִירָאת יְדוּה לֹא בַחֲרוּ: ל לֹא־אָבוּ
לְעֲצַתִּי נֹאצוּ כָל־תּוֹכַחְתִּי: לא וְיֹאכְלוּ מִפְּרִי דְרֶכֶם
וּמִמְעֲצַתֵיהֶם יִשְׁבְּעוּ: לב כִּי מִזְשׁוּבַת פְּתִים תַּהֲרֹגֶם
וְשִׁלּוֹת כְּסִילִים תֵּאבְדֶם:

יִסְבְּעוּן: לב מֵטוּל דְּנִהְפְּכָנוּתָא דְּשַׁבְּרֵי תַקְטוּל אַנוּן וְטוּעֵי דְּסַכְלֵי תוּבְדָנוּן:

whirlwind; when trouble and distress come upon you. (28) Then they will call me, but I will not answer. They will seek me earnestly, but they shall not find me. (29) Because they hated knowledge, and did not choose the fear of the Lord. (30) They spurned my counsel, they despised all my reproof. (31) Therefore they shall eat the fruit of their own way, and have their fill of their own devices. (32) For the waywardness of the thoughtless shall slay them, and the confidence of fools shall destroy them.

Mishnah Berakhot, chapter 2

משנה ברכות פרק ב

(1) If one was reading in the Torah [the section of the *shema*] when the time for its recital arrived, if he had the intention [of reciting the *shema*] he has performed his obligation and if [he did] not [have the intention] he has not [fulfilled his obligation].

In the breaks [between the sections] one may

give a greeting out of respect [e.g., to his father or teacher] and return a greeting; in the middle [of a section] one may give a greeting out of fear [to a person he fears will harm him if he does not greet him] and return it; the opinion of Rabbi Meir. Rabbi Yehudah says: In the middle, one may give a greeting out of fear and return it out of respect; during the breaks, one may give a greeting out of respect and return a greeting to anyone. (2) The breaks are as follows: Between the first blessing *yotseir hameorot* and the

א הִיָּה קוּרָא בְּתוֹרָה, וְהִגִּיעַ זְמַן הַמְקֻרָא, אִם בְּזֶן לְבוּ, יֵצֵא. וְאִם לֹאוּ, לֹא יֵצֵא. בְּפִרְקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וּמִשִּׁיב, וּבְאֲמֻצֵּעַ שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה וּמִשִּׁיב, דְּבִרְי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאֲמֻצֵּעַ שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה, וּמִשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, בְּפִרְקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, וּמִשִּׁיב שְׁלוֹם לְכָל אָדָם: ב אֵלוּ הֵן בֵּין הַפְּרָקִים, בֵּין

רבנו עובדיה מברטנורא

א הִיָּה קוּרָא בְּתוֹרָה. פִּרְשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע: וְהִגִּיעַ זְמַן. קְרִיאַת שְׁמַע: אִם כִּיּוֹן לְבוּ יֵצֵא. לְדַבְרֵי הָאוֹמֵר מִצוֹת צְרִיכוֹת כּוּוֹנָה, צְרִיךְ לִפְרֹשׁ אִם כִּיּוֹן לְבוּ שִׁיָּהּ מִתְכוּיִן לְצַאת יַד חוּבְתוֹ. וְהָאוֹמֵר מִצוֹת אֵין צְרִיכוֹת כּוּוֹנָה, מִפְּרֹשׁ אִם כִּיּוֹן לְבוּ לְקֻרוֹת כְּנֻקוֹדְתָן וְכֻהֲלַכְתָּן, לְאִפּוֹקֵי קוּרָא לְהִגִּיָּה שְׁאִינוּ קוּרָא הִתִּיבוֹת כְּנֻקוֹדְתָן, אֵלֵא קוּרָא כְּכַתִּיבְתָן כְּדִי לְהִבִּין בַּחֲסוּרוֹת וַיִּתְרוֹת, דְּבִקְרִיאָה כּוּז לֹא יֵצֵא. וְאֵנן קִימָא לֶן כִּמְאָן דְּאִמֵּר מִצוֹת צְרִיכוֹת כּוּוֹנָה: בְּפִרְקִים. לְקַמֵּן בְּמִתְנִיתִין מִפְּרֹשׁ מַה הֵם הַפְּרָקִים: שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד. שׁוֹאֵל בְּשִׁלּוֹם אָדָם נִכְבַּד שְׁרָאוּי הַקְּדִימִים לוֹ שְׁלוֹם, כְּגוֹן אֲבִיו אוֹ רַבּוֹ אוֹ שְׁגוֹדֵל מִמֶּנּוּ בַּחֲכֻמָּה: וּמִשִּׁיב. וְאֵין צְרִיךְ לוֹמֵר שְׁמִשִּׁיב לְהֵם שְׁלוֹם אִם הַקְּדִימוֹ לוֹ: וּבְאֲמֻצֵּעַ. הַפְּרָק: שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה. אָדָם שְׁהוּא יֵרָא מִפְּנֵיו שְׁמָא יִהְרָגוּהוּ, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמֵר שְׁמִשִּׁיב לוֹ שְׁלוֹם, אֲבֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד לֹא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּאֲמֻצֵּעַ. הַפְּרָק שׁוֹאֵל בְּשִׁלּוֹם מִי שְׁהוּא יֵרָא מִמֶּנּוּ, וּמִשִּׁיב שְׁלוֹם לְמִי שְׁמוּטֵל עֲלָיו לְכַבְּדוֹ: וּמִשִּׁיב שְׁלוֹם לְכָל אָדָם.

second *ahavah rabbah*, between the second *habocheir beamo Yisrael beahavah* and *shema*, between *shema* and *v'hayah im shamo'a*, between *v'hayah im shamo'a*, and *vayomer* and between *vayomer* and *emet v'yatziv*. Rabbi Yehudah says, Between *vayomer* and *emet v'yatziv* one should not interrupt. Rabbi Yehoshua ben Korcha said, Why was the section of *shema* placed before that of *v'hayah im shamo'a*? So that one should first accept upon himself the yoke of the Kingdom of Heaven [by proclaiming *shema* — the unity of God] and then take upon himself the yoke of the commandments [by saying, *v'hayah im shamo'a* — “If you shall diligently hearken to all My commandments”]. Why does the section of *v'hayah im shamo'a* come before that of *vayomer*? Because [the section] *v'hayah im shamo'a* applies both to the day and to the night [because it mentions all the commandments], while [the section] *vayomer* applies only to the day [because it mentions only the commandment of *tzitzit*, which is not obligatory during the night]. (3) If one recites the *shema* without hearing what he says, he has performed his obligation. Rabbi Yosi says, He has not fulfilled his obligation. If he recites it without pronouncing the letters correctly: Rabbi Yosi says, he has fulfilled his obligation; [but] Rabbi Yehudah says, He has not fulfilled his obligation. If he recites it backwards [i.e., he recites the verses in the wrong order], he has not fulfilled his obligation. If he recites it and makes a mistake, he goes back to the place where he made the mistake. (4) Workmen may

בְּרַכָּה רִאשׁוֹנָה לְשִׁנְיָהּ, בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁמַע, וּבֵין שְׁמַע לְוְהִיָּה אִם שְׁמַע, בֵּין וְהִיָּה אִם שְׁמַע לְוִיֹּאמֶר, בֵּין וִיֹּאמֶר לְאָמֶת וְיִצִּיב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, בֵּין וִיֹּאמֶר לְאָמֶת וְיִצִּיב לֹא יִפְסִיק. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה, לְמַה קִּדְמָה שְׁמַע לְוְהִיָּה אִם שְׁמַע, (אֶלָּא כְּדִי) שֶׁקֶבֶל עָלָיו עַל מְלָכוּת שָׁמַיִם תְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּן קֶבֶל עָלָיו עַל מִצְוֹת. וְהִיָּה אִם שְׁמַע לְוִיֹּאמֶר, שְׁוֹהֵיָה אִם שְׁמַע נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וִיֹּאמֶר אֵינּוּ נוֹהֵג אֶלָּא בַּיּוֹם (בְּלִבְד): גַּם הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, יֵצֵא. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, לֹא יֵצֵא. קָרָא וְלֹא דִקְדַק בְּאוֹתֵיהֶן, רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר יֵצֵא, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר לֹא יֵצֵא. הַקּוֹרֵא לְמַפְרָע, לֹא יֵצֵא. קָרָא וְטָעָה, יִחְזֹר לְמָקוֹם שֶׁטָּעָה: ד' הַאֲמַנִּין

בנו עובדיה מברטנורא

שהקדים לו שלום. והלכה בר' יהודה. ובכל מקום שאסור להפסיק כך אסור לדבר בלשון הקודש כמו בשאר לשונות: **ב בין ויאמר לאמת ויצב לא יפסיק.** דכתיב (דמיה י) וד' אלהים אמת, הלכך אין מפסיקין בין ה' אלהיכם לאמת וכן הלכה: והיה אם שמוע נוהג בין ביום בין בלילה. דכתיב בה (דברים יא) ולמדתם אותם את בניכם, ותלמוד תורה נוהג בין ביום ובין בלילה: ויאמר אינו נוהג אלא ביום. דאית ביה פרשת ציצית שאינה נוהגת בלילה, דכתיב (במדבר טו) וראיתם אותם: ג רבי יוסי אומר לא יצא. דכתיב שמע, השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפין ותנא קמא סבר, שמע בכל לשון שאתה שומע. והלכה כתנא קמא: ולא דקדק באותיותיה. להוציאן בשפתיו יפה. בשתי תיבות שהתיבה השניה מתחלת באות שהתיבה הראשונה נגמרת, כגון על לבבך, עשב בשדך, ואבדתם מהרה, אם אינו נותן ריחוק ביניהם להפרידם, נמצא קורא אותם שתי אותיות כאות אחת: רבי יוסי אומר יצא. והלכה כרבי יוסי. מיהו לכתחילה צריך לדקדק באותיותיה. וכן יזהר שלא יניח הנד, ולא יניח הנח, ולא ירפה החוק, ולא יחזק הרפה. וצריך להתיז זימין של תזכרו שלא יהא נראה כאומר תשכרו בשיין, כלומר כדי שתזכרו שכו, שהרי אין ראוי לשמש את הרב על מגת לקבל פרס: הקורא למפרע. הקדים פסוק שלישי לשני, ושני לראשון, וכיוצא בזה: לא יצא. דכתיב: והיו הדברים, בהוייתן ידיו, כלומר כמו שהן סדורין בתורה. ומיהו אם הקדים פרשת ויאמר לפרשת והיה אם שמוע, ופרשת והיה אם שמוע לשמע, נראה דאין זה חשוב למפרע ויצא, שהרי אינן סדורות זו לאחר זו בתורה: יחזור למקום

recite [the *shema*] on the top of a tree or on the top of scaffolding, something they are not allowed to do in the case of the *tefillah* [i.e., *shemoneh esreh*]. (5) A bridegroom [who married a virgin] is exempt from the recital of the *shema* from the first night [i.e., from Wednesday night; since, virgins were married on Wednesday night] until the end of the Sabbath, if he has not consummated the marriage. It happened that when Rabban Gamliel married he recited the *shema* on the first night. So his disciples said to him, "Our master, have you not taught us that a bridegroom is exempt from the recital of the *shema*?" He replied to them, "I will not listen to you to remove from myself the Kingship of Heaven even for a moment." (6) [Rabban Gamliel] bathed on the first night after the death of his wife. His disciples said to him, "Have you not taught us, our master, that a mourner is forbidden to bathe?" He replied to them, "I am not like other men, being very delicate." (7) When Tavi his slave died, he accepted condolences for him. His disciples said to him, "Have you not taught us, our master, that condolences are not accepted for slaves?" He replied to them, "My slave Tavi was not like other slaves; he was a good man." (8) If a bridegroom desires to recite the *shema* on the first night, he may do so. Rabban Shimon ben Gamliel says, Not everyone who desires to assume the name [i.e., call himself a scholar] may do so [rather, he should not recite the *shema*].

רבנו עובדיה מברטנורא

שטעה. אם בין פרק לפרק טעה, שאינו יודע באיזה פרק הפסיק ולראש איזה פרק יחזור, חוזר להפסיק ראשון, שהוא והיה אם שמוע. והמב"ם אומר שהוא ואהבת את ה', ואם באמצע הפרק פסק, שיודע הפרק פסק בו, אבל אינו יודע באיזה מקום מאותו פרק פסק, חוזר לראש אותו הפרק. היה קורא וכתבתם, ואינו יודע אם הוא בוכתבתם של שמע או בוכתבתם של והיה אם שמוע, חוזר לוכתבתם של שמע ואם נסתפק לאחר שהתחיל למען ירבו, אינו חוזר, שעל הרגל לשונו הוא הולך: **ד נדבך.** שורה של בנין אבנים. כמו נדבכין די אבן גלל בעזרא ואף על גב דמסתפי דלמא נפלי ולא מצו מכווני, לא הצריכום חכמים לרדת, דקריאת שמע לא בעי כוונה אלא פסוק ראשון בלבד: **מה שאינן רשאי לעשות כן בתפלה.** דצלותא רחמי היא ובעי כוונה, הלכך יורדין למטה ומתפללין: **ה חתן.** שנשא בתולה: **פטור מק"ש לילה ראשונה.** משום דטריד שמא לא ימצאנה בתולה. ואני שמעתי שמתירא שמא יעשה כרות שפכה בבעילתו. וטורא דמצוה היא, ורחמנא אמר ובלכתך בדרך, בלכת ידיך הוא דמחייבת, הא דמצוה פטירת: **אם לא עשה מעשה.** אם לא בעל עד מוצאי שבת, שהם ארבעה לילות, טריד. ומשם ואילך לבו גס בה ותו לא טריד, ואע"פ שלא עשה מעשה חייב בק"ש: **ו רחץ בלילה הראשון שמתה אשתו.** ואע"פ שאבל אסור ברחיצה: **אסטניס אני.** קר ומצונן. לשון צינה, ואיכא צערא אם לא היה רוחץ. ואין אסור בימי אבלו אלא רחיצה של תענוג: **ה לא כל הרוצה ליתול את השם יטול.** אם לא החזוק חכם ופרוש בשאר דברים, אין זה אלא גאווה, שמראה בעצמו שיכול לבין לבו. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. וחזינן לקצת מרבותינו דאמרי דהאידינא כל אדם יקרא ק"ש בלילה הראשון, שכיון שבדורות הללו אין מכוונים כל כך בשאר ימים, אם לא יקרא בלילה ראשון מחזי יותר כיהורא, שמראה עצמו שהוא מכוין בכל שעה, אלא השתא משום דטריד במצוה:

קורין בראש האילן או בראש הנדבך, מה שאינן רשאי לעשות כן בתפלה: ה חתן פטור מקריאת שמע בלילה הראשון עד מוצאי שבת, אם לא עשה מעשה. מעשה רבן גמליאל שקרא בלילה הראשון שנשא. אמרו לו תלמידיו, (לא) למדתנו, רבנו, שחתן פטור מקריאת שמע (בלילה הראשון). אמר להם, אני שומע לכם לבטל ממני מלכות שמים אפלו שעה אחת: ו רחץ בלילה הראשון שמתה אשתו. אמרו לו תלמידיו, (לא) למדתנו, רבנו, שאבל אסור לרחץ. אמר להם, אני כשאר כל אדם, אסטניס אני: ו וכשמת טבי עבדו, קבל עליו תנחומין. אמרו לו תלמידיו, (לא) למדתנו, רבנו, שאין מקבלין תנחומין על העבדים. אמר להם, אין טבי עבדי כשאר כל העבדים, כשר היה: ח חתן אם רצה לקרות קריאת שמע לילה הראשון, קורא. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא כל הרוצה לטל את השם יטל:

Gemara Berakhot 14a, 16b

גמרא ברכות דף יד.

Rav said: If one greets his fellow before he has said his prayers [the *Shemoneh Esreh*], it is as if he made him into a high place [a place of forbidden worship], as it says, “Cease you from man in whose nostrils is a breath, for how little is he to be considered!” (Isaiah 2:22) Do not read *bameh* [how little], but *bamah* [high place; and then it would read, If he is esteemed, he becomes a high place]. Shmuel interpreted: How can you esteem this man and not God? Rav Sheshet raised an objection: [The Mishnah states] “In the breaks [between the sections of *Shema*] one may give a greeting out of respect [e.g., to his father or teacher] and return a greeting;” [And the *Shema* is recited before the *Shemoneh Esreh*! So how could Rav say: “If one greets his fellow before he has said his prayers (the *Shemoneh Esreh*), it is as if he made him into a high place?”] Rabbi Abba explains the former dictum to refer to one who rises early to visit another [after the Roman custom before prayers; but if a person meets his fellow, he may greet him]. Rabbi Yonah said in the name of Rabbi Zeira, If a man does his own business before he says his prayers, it is as if he had built a high place. He said to him: “A high place, do you say?” “No,” he replied; “I only mean that it is also forbidden.” Rabbi Idi bar Avin said in the name of Rabbi Yitzchak bar Ashian, It is forbidden for a man to do his own business before he says his prayers, as it says, “Righteousness shall go before him and then he shall set his steps on his own way.” (Psalms 85:14) [...] And Rabbi Idi bar Avin said in the name of Rabbi Yitzchak bar Ashian, one who says his prayers and then goes out on his way God supplies him with his needs, as it says “Righteousness shall go before him and then he shall set his steps on his own way.” (Psalms 85:14) Rabbi Elazar said, What is the meaning of the verse, “So will I bless You as long as I live; in Your name will I lift up my hands?” (Psalms 63:5) “I will bless You as long as I live” refers to the *Shema*; “in Your name will I lift up my hands” refers to the *tefillah*. And if he does this, Scripture says of him, “My soul is satisfied as with marrow and fatness.” (ibid., verse 6) Furthermore, he inherits two worlds, this world and the next, as it says, “And my mouth does praise You with lips of rejoicings.” (ibid.)

אמר רב כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה שנאמר (ישעיה ב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תקרי במה אלא במה. ושמאל אמר במה חשבתו זהה ולא לאלוה. מתיב רב ששת בפסקים שואל מפני הכבוד ומשיב תרגמה רבי אבא במשכים לפתחו. אמר רבי יונה אמר רבי זורא כל העושה תפציו קודם שיתפלל כאלו בנה במה. אמר ליה במה קא אמרת. אמר ליה לא. אסור קאמינא. וכדרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן אסור לו לאדם לעשות תפציו קודם שיתפלל שנאמר (תהלים פה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. ואמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן כל המתפלל ויוצא לדרך הקדוש ברוך הוא עושה לו תפציו שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו: (שם ע"ב) אמר רבי אלעזר מאי דכתיב (תהלים סג) כן אברכה בחיי בשמך אשא כפי. כן אברכה בחיי זו קריאת שמע. בשמך אשא כפי זו תפלה. ואם עושה כן עליו הכתוב אומר (שם) כמו חלב ודשן תשבוע נפשי. ולא עוד אלא שנוחל שני עולמות העולם הזה והעולם הבא שנאמר (שם) ושפתי רננות יהלל פי:

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ רַבִּי הֵימָּה פָּתַח (ישעיה ס) וַעֲמַד בְּלֶם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ נֶגֶד מַטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְּפִיֵּא. וְכַאֲשֵׁר אֵינֶנּוּ יִשְׂרָאֵל דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרֵייתָא וְיַדְעֵי אֶרְחֵי דְאוֹרֵייתָא דְבְּגִינָה יוֹבֹן לְעֵלְמָא דְאֵתִי. תָּא הוּי כָּל יִשְׂרָאֵל אֵית לֹון חוֹלְקָא לְעֵלְמָא דְאֵתִי מְאִי מַעֲמָא בְּגִין דְנִטְרִין בְּרִית דְעֵלְמָא אֲתַקְנִים עֲלֵיהּ כְּמָה דְאֵת אָמַר (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֶם וְלַיְלָה חִוּקוֹת שְׁמוֹם וְאֶרֶץ לֹא שְׁמַתִּי. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל דְנִטְרִי בְּרִית וְקִבְּלוּ לֵיה אֵית לֹון חוֹלְקָא בְעֵלְמָא דְאֵתִי. וְלֹא עוֹד אֵלְמָא בְּגִין כְּדֵ אֶקְרוּן צַדִּיקִים. מְכַאֲן אוֹלִיפְנָא כָּל מְאָן דְנִטְרִי הָאִי בְּרִית דְעֵלְמָא אֲתַקְנִים עֲלֵיהּ אֶקְרִי צַדִּיק מְנָא לָן מִיִּסְפָּה בְּגִין דְנִטְרִי לֵיה לְבְרִית עֵלְמָא וְכָה דְאֶקְרִי צַדִּיק וְעַל כְּדֵ וַעֲמַד בְּלֶם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ. (ר"ס א) רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (תהלים מו) לָכֵן חָזוּ מַפְעֵלוֹת יְיָ אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ הָאִי קְרָא הָא אֲתַמַּר וְאוֹקְמוּהָ. אֲבָל לָכֵן חָזוּ מְאִי חָזוּ כְּמָה דְאֵת אָמַר (ישעיה כא) חֲזוֹת קִשָּׁה הוֹגֵד לִי. בְּעוֹבְדוֹי דְקִדְשָׁא בְרִידָה הוּא עֵבִיד אֲתַגְלִי נְבוֹאָה עֲלָאָה לְבְּנֵי נְשָׂא. אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת. שְׁמוֹת וְדָאִי דְהָא שְׁמָא גְרִים לְכֵלְא. כְּתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לְאֹמֶר. וְהוּא אֲמָאִי הֵכָא לְאֹמֶר. וְאֲמָאִי זֶה. אֵלְמָא לְאֹמֶר דָּא אֲתַתָּא. זֶה דָּא צַדִּיק (רְמֵן) כְּמוֹ דְקִדְשָׁא בְרִידָה הוּא קְרָא לֵיה נֹחַ נִיחָא דְאֶרְעָא לְאֹמֶר מְאִי לְאֹמֶר אֵלְמָא אֲתַר דָּא קְרִי לֵיה נֹחַ וּמְאָן אִיהוּ אֶרְעָא קְדִישָׁא לְאֹמֶר זֶה וְנִחְמַנּוּ מִמַּעֲשֵׂנּוּ וְגוֹמַר עֵבִיד לֵיה קְדִישָׁא בְרִידָה הוּא לְתַתָּא כְּנֹוֹנָא עֲלָאָה (נִיא זֶה דָּא צַדִּיק וְכֵן נֹחַ (לְאֹמֶר נֹחַ) דָּא צַדִּיק לְאֹמֶר דָּא נִוְקְבָא בְּגִין דְלֹא מִתְפָּרְשֵׁן דָּא מִן דָּא: אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְאֹמֶר דָּא אֶרְעָא קְדִישָׁא) (וְזֶה אֲמַת) כְּתִיב הֵכָא זֶה וְנִחְמַנּוּ וְכְתִיב הֵתֵם (ישעיה כ"ה) זֶה יְיָ קוֹיֵנּוּ לוֹ. וְכַאֲשֵׁר אֵינֶנּוּ צַדִּיקֵינָא דְרִשְׁמִין בְּרִשְׁמֵי דְגוֹשְׁפִּנְקָא דְמִלְכָא לְמַהוּי בְּשְׁמִיהּ רִשְׁמִין וְאִיהוּ שׁוּי שְׁמֵהּ בְּאֶרְעָא כְּדָקָא יְאוֹת. כְּתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ וְכְתִיב (בראשית כה) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב אֲמָאִי לֹא כְתִיב אֵת. אֵלְמָא הֵתֵם דְרַגְנָא אֲחֵרָא (ר"א הָרָא) וְהֵכָא דְרַגְנָא אוֹחֵרָא (נִיא אֵת כְּמָה דְאֵת אָמַר וְאֶרְעָא אֵת יְיָ) כְּדְכְתִיב (ישעיה ו') וְאֶרְעָא אֵת יְיָ וְאֶרְעָא יְיָ לֹא כְתִיב אֵלְמָא אֵת יְיָ אוֹף הֵכָא בְנֵחַ וַיִּקְרָא אֵת שְׁמוֹ נֹחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב דְרַגְנָא דִּלְיָה קְדִישָׁא בְרִידָה הוּא מְמַשׁ קְרָא לֵיה יַעֲקֹב אֲבָל הֵכָא אֵת לְאֲתַבְּלָלָא שְׂכִינְתָא (נִיא דִּיהִיא) דְרַגְנָא אֲחֵרָא לְתַתָּא:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Totzaot Chaim

מספר תוצאות חיים

The things that one should take to his heart so that he will return in repentance are these: that he should be aware of the many kinds of damage he does to himself and to his soul and to all the worlds by being a sinner. First, the blemish in his body, which is in the image of the supernal chariot. In the *Tikkunim* it says, "Woe to the one who diminishes his height by evil deeds, for he diminishes the Divine retinue." Any part of the body that has not been perfected as befitting will come back to him in reincarnation. God's Presence does not rest upon any blemished soul, as it says, "Anyone who has a blemish in him may not come near." (Leviticus 21:18) It is a blemish in his precious soul, which is hewn from a lofty place, and he sinned, so that now he brings it down to his feet. "Woe to the son of man whose soul has been brought down under his feet!" By

הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יִתֵּן אֵל לְבוֹ בְּדֵי שִׁיבוֹב בְּתִשׁוּבָה הֵם אֵלוּ שִׂידַע כְּמָה מִינֵי פְגָם עוֹשֶׂה לוֹ וְלִנְפְשׁוֹ וְלְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּהִיּוֹתוֹ חוּטָא הָאֶחָד פְּגָם בְּגוּפּוֹ שֶׁהוּא חוּתָם תְּבִנְתֵּי הַמְרַכְּבָה הָעֲלִיוֹנָה וְאִמְרוּ בְּתִיקוּנֵים וְוִי לֵיה מְאָן דְאֶבְחִישׁ קוּמְתִיהּ בְּעוֹבְדִין בִּישִׁין דְאֶבְחִישׁ פְּמִלְיָא דְלַעֲלִיא וְכָל אֶבְרָ שְׁלֹא נִתְקַן כְּרָאוּי חוּזַר לְבָא עֲלֵיו בְּגִלְגוּל. וְכָל נִשְׁמָה פְּגוּמָה אֵין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בָּהּ שְׁנֵאמַר כָּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב. פְּגָם בְּנִשְׁמַתּוֹ הִיקְרָה אֲשֶׁר חֲצוּבָה מִמְקוֹם גְּבוּהָ שְׁחָטָא עַד אֲשֶׁר הַשְּׁפִילָה לְרַגְלָיו. וְוִי לֵיה

his sin he also brings down God's Presence, to the level of his feet and lies down. And God's Presence wails for him [and says], "God has given me into the hands of one against whom I cannot arise." (Lamentations 1:14) The blemish that reaches God's Presence is as a "whisperer, who separates close friends." (Proverbs 16:28) Furthermore, the Divine Presence is with us in exile, and when we sin, we lengthen Her exile. In addition, he causes Her grief because he is a "foolish son, the grief of his mother." (Proverbs 10:1) "One who sins against God's Presence is as though he strips God's Presence of Her clothing .... And whoever fulfills a commandment of the Torah is as though he dresses God's Presence in Her clothing." And in the *Ra'ayah Meheimnah* it states, "God's Presence — whoever does kindness to Her, his reward is priceless. Whoever sins against Her, his punishment is infinite." Furthermore, by his misdeed, he has blemished His own glory, as it says, "those who sin against Me [for their worm will not die ...]." (Isaiah 66:24) And he removes the mother from upon the children. And sometimes the blemish reaches into the entire *yud keiy vav keiy* [the letters of God's name], as it is written, "lest they break through to the Lord." (Exodus 19:21) One who blemishes the attributes [of God] is as though he were tearing the king's clothing off the king.

Practical Law:

Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 113

(1) Anything which is not eaten as it is, raw, and, in addition, is served at the table of kings [even if only] to accompany the bread or as a side dish, which was cooked by a non-Jew, even in a vessel belonging to a Jew and in the house of a Jew, is forbidden because of the cooking of a non-Jew. (2) An egg, even though it can be swallowed raw, is forbidden if a non-Jew cooks it. (3) If a non-Jew cooks, even in our presence, foods that are forbidden when cooked by him, the vessels must be purged. (4) If it is an earthenware vessel, one should boil it three times, and it is enough, because this prohibition has no foundation from the Torah. (5) Apple wine and pomegranate

לְבַר נֶשׁ דְּנִשְׁמַתִּיהָ נְחִיתָא תְּחֹת רְגְלוֹי וְכֵן בְּחָטְאוֹ מוֹרִיד הַשְּׂכִינָה וְתַגְל מִרְגְלוֹתָיו וְתִשְׁכַּב וְהַשְּׂכִינָה מִיִּלְלַת עָלָיו נְתַנְנִי ה' וּכְו'. וּפְגָם הַמְגִיעַ בָּהּ שֶׁהוּא נֶרְגָן מִפְּרִיד אֱלוֹף. וְעוֹד שֶׁהִיא עִמָּנוּ בְּגִלוֹת וּבְשִׂאָנוּ חוֹטְאִים אָנוּ מֵאַרְיִכִין גְּלוֹתָהּ. וְעוֹד נוֹתֵן לָהּ עֶצֶב שֶׁהוּא בֵן כְּסִיל תּוֹגַת אָמוֹ. וּמֵאֵן דָּחַב לְגִבֵּי שְׂכִינְתָא בְּאֵלוֹ מִפְּשִׁיט שְׂכִינְתָא מִלְבוּשָׁהּ וּכְו' וְכָל מֵאֵן דְּמַקְיִים פְּקוּדָא דְּאוּרִייתָא בְּאֵלוֹ הוּא לְבִישׁ לְשְׂכִינְתָא בְּלְבוּשָׁהּ. וְאָמַר בְּרַעְיָא מְהִימְנָא שְׂכִינְתָא מֵאֵן דְּגַמִּיל חֶסֶד עִמָּה לִית עֶרְף לְאֶגְרָא דִּילִיהּ וּמֵאֵן דָּחַב לְגִבָּה לִית עֶרְף לְעוֹנְשָׂא דִּילִיהּ. עוֹד פִּי בְּפִגְמוֹ פְּגָם בְּתַפְאֶרֶת עֲצָמוֹ שְׂנֵאמַר (ישעיה סו) הַפּוֹשְׁעִים בִּי וּמִסְלַק הָאֵם מֵעַל הַבְּנִים וְלִפְעָמִים פְּגָם מְגִיעַ גַּם בְּכָל יְהו"ה בְּדַכְתִּיב (שמות יט) פֶּן יִהְרָסוּ אֵל ה'. וְהַפּוֹגֵם בְּמִדּוֹת הוּא בְּקוֹרַע לְבוּשׁ הַמֶּלֶךְ מֵעַל הַמֶּלֶךְ:

הלכה

שולחן ערוך יו"ד מסימן קי"ג ואילך

א דְּבַר שְׂאִינוּ נֹאכַל כְּמוֹת שֶׁהוּא חֵי וְגַם עוֹלָה עַל שְׁלַחַן מְלָכִים לְלֶפֶת בּוֹ אֶת הַפֶּת אוֹ לְפַרְפֶּרֶת שְׂבָשְׁלוֹ נְכָרִי אֶפִּילוֹ בְּכָלִי יִשְׂרָאֵל וּבְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲסוּר מִשּׁוּם בְּשׂוּלֵי נְכָרִי: ב בִּיצָה אֵף עַל פִּי יִשְׂרָאֵלִיהָ לְגוּמְעָה חֲזִיהָ אִם בְּשִׁלָּה נְכָרִי אֲסוּרָה: ג בָּלִים שְׂבָשְׁל בְּהֵם הַנְּכָרִי לְפָנֵינוּ דְּבָרִים שֵׁישׁ בְּהֵם מִשּׁוּם בְּשׂוּלֵי נְכָרִי צְרִיכִים הִכְשֵׁר: ד אִם הוּא בְּלִי חֶרֶס מְגַעִלוֹ ג' פְּעָמִים וְדִיו מִפְּנֵי שְׂאִין לְאִיסוּר זֶה עֵיקַר מִדְּאוּרִייתָא: ה יֵין תַּפּוּחִים וְיֵין רְמוּנִים כִּיּוֹצֵא

wine and the like may be drunk in any place, for the Sages did not decree concerning a thing which is not common. (6) Milk that was milked by a non-Jew without a Jew watching him is forbidden. (7) The cheeses of non-Jews were declared forbidden because they curdle them in the stomach skin of an animal that they have slaughtered, which is not *kosher*. Even if they curdle it with vegetable matter, it is forbidden.

בָּהֶם מִתֵּר לְשִׁתּוֹת בְּכֹל מְקוֹם וְדָבָר שְׂאִינוּ מִצְוִי לֹא גָזְרוּ עָלָיו; וְהַלֵּב שֶׁחִלְבוּ גוֹי וְאִין יִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ אֶסוּר; ז' גְּבִינּוֹת הַנִּכְרִי אֶסְרוּהָ מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתָם בְּעוֹר קִיבֵת שְׁחִיטָתָם שְׂהִיא נְבִילָה וְאֶפִּילוּ הַעֲמִידוּהָ בְּעֶשְׂבִים אֶסְרוּהָ:

NOACH FOR MONDAY נח ליום שני
TORAH תורה

כיוון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יוד דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

טו וְדִין דְּתַעֲבֵד יְתֵה תֵּלֵת מֵאָה אַמִּין אוּרְכָא דְּתַבּוּתָא חֲמִשִּׁין אַמִּין פְּתִיָה וְתֵלְתִין אַמִּין רומה: טז נהור תַּעֲבִיד לְתַבּוּתָא וְלֵאמֹתָא תִּשְׁכַּלְלֶנָּה מִלְּעֵלָא וְתַרְעָא דְּתַבּוּתָא בְּסִטְרָה תִּשׁוּי מְדוּרִין אַרְעִין תִּנְיִין וְתֵלְתֵינָן תַּעֲבֵדנָה: יז וְאָנָּה הָא אָנָּה מִיְתֵי יָת

טו וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֶתְּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אַרְךָ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רַחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמְתָהּ: טז צֹהַר וְתַעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל-אַמָּה תִּכְלֶנָּה מִלְּמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תִּשִׂים תַּחְתֵּימָם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂה: יז וְאֲנִי הֹנֵנִי מִבֵּיא אֶת-הַמַּבּוּל מֵיַם עַל-

(15) This is how you should make it: The length of the ark should be three hundred cubits, its width fifty cubits and its height thirty cubits. (16) Make a window for the ark. Complete it to a cubit [width] on top, and place the entrance of the ark at its side. Make it with bottom, second and third decks. (17) And I

RASHI

(16) צֹהַר — *Some say [that this was] a window; others say that it was a precious stone that gave light to them [in the ark] (Bereishit Rabbah 31:11). Complete it to a cubit [width] on top — [meaning:] The ark's covering sloped upwards until it narrowed at the top at a final width of [only] one cubit, in order that the water would flow down [this roof] on either side [rather than infiltrating the ark from the top]. Place [the entrance of the ark] at its side — in order that the rainwater will not fall inside [the ark]. [The ark comprised] three decks, one on top of another. The top deck was for the human beings, the middle deck as living quarters for the livestock, wild animals and birds, and the lower deck was for refuse (Sanhedrin 108b). (17) And I — behold, I am bringing [the Flood] — [This unusual*

(טו) צֹהַר. יש אומרים חלון, ויש אומרים אבן טובה, המאירה להם (בראשית רבה): וְאֶל-אַמָּה תִּכְלֶנָּה מִלְּמַעְלָה. כְּסוּיָהּ מִשְׁפַּע וְעוֹלָה עַד שֶׁהוּא קֶצֶר מִלְּמַעְלָה וְעוֹמֵד עַל אַמָּה, כְּדִי שִׁיזוּבוּ הַמַּיִם לְמַטָּה מִכָּאן וּמִכָּאן: בְּצִדָּהּ תִּשִׂים. שְׁלֹשׁ אֵלּוּ יִפְלוּ הַגִּשְׁמִים בָּהּ: תַּחְתֵּימָם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים. ג' עֲלִיּוֹת, זו על גב זו, עֲלִיּוֹנִים לְאָדָם, אֲמֻצְעִים לְמְדוּר בְּהֵמָה חִיָּה וְעוֹפוֹת, תַּחְתֵּימָם לְזָבֵל (סנהדרין קח:): (יז) וְאֲנִי